

Politični pregled.

Državni zbor je rešil minoli teden zakon o zglaševanju črnovojnikov. Potem zakonu se bodo morali črnovojniki prvega sklica zglašati vsako leto pri županu ali pa pri kakem oblastvu, kar se bode še le z naredbami natančno določilo, da bode vojna uprava imela nekak pregled o njih. Temu zakonu so ugovarjali Mladočehi in protisemitje, ker je novo oteženje za prebivalstvo. Predlagali so nekatere olajšave, ki so se odklonile, ker koalicijska večina se ne upa ničesa oporekati vladi. Posebno odločno je pri tej priliki govoril Lueger. Očital je kmetskim poslancem, da se ne oglase proti predlogi, če tudi bode obremenila posebno kmetско prebivalstvo. Za predlogo so seveda Poljaki, ki že vidijo polke, ki se premikajo, da napadejo razrušitelja njih države, in pa Madjari, ki hrepene po maščevanju za poraz pri Vilagossu. Potem je vojno upravo prijemal zaradi mučenja vojakov in pa zaradi dvoboja. Kdor kliče na dvo boj je hudodelec, vojna uprava pa celo pospešuje dvo boje. Nato je pa spregovoril še o nekem drugem dogodku. Dunajski korni poveljnik baron Schönfeld se je udeležil banketa, katerega so priredili liberalci, ali kakor se je izrazil Lueger, kapitalisti in njih hlapci novemu dunajskemu županu. General je pri tej priliki imel govor, v katerem je obetal, da bode vojska stala za tistimi, ki so pri tem banketu, in varovala jim, kar so si s trudom pridobili. Lueger je osvetljeval, s kakim trudom so se pridobili premoženje udeleženci bankete, zlasti predsednik borze, ki je bil tudi zraven. Ta shod je bil političen, in vojaki se ne smejo udeleževati političnih shodov. Če sme dunajski korni poveljnik hoditi na shode, se to tudi ne sme braniti drugim. Lueger tudi misli, da vojna ni zato, da bi varovala premoženje tistim, ki so obogateli na stroške drugih, ker sicer bi se ne smela imenovati cesarska, temveč Rotšildska. Vojni minister je zagovarjal vojno upravo, dunajskega kornega poveljnika in opravičeval dvo boje, ker po njegovih mislih obstoječi zakoni časti dovoli na branijo. Priznal je pa, da vojna ni za to, da bi varovala tiste, ki narode obirajo. Sedanja vojska je narodna, in se ne da za vse porabiti, kakor so se dale vojne iz plačanih najemnikov. — Potem je državni zbor rešil budget deželnega brambnega ministerstva in začel razpravljati o budgetu učnega ministerstva. V generalni debati je že rešil ta proračun in začel podrobno razpravo. Govoril je mej drugim tudi učni minister, pa za nas Slovence ni nič veselega povedal. Govoril je, da vlada hoče podpirati kulturne težnje vseh narodov, vendar naprednejših bolj, kakor družih. Pri vseh zaltevah bode pa dobro premišljevala, ali kje gre res za kulturne težnje ali za politično nadvlado. V poslednjem slučaju se bodo težnje odbile. Vlada se bode pred vsem ozirala na one težnje, za katere so državni poslanci vseh narodnostij kake dežele ali pa vse stranke deželnega zbora. Če pa razmere zahtevajo, se pa bodo tudi sicer osnovala kake srednje šole. Reči moramo, da izjava učnega ministra nam ni napolnila z nobenimi posebnimi nadami. Dobili smo tak vtis, da na celjsko gimnazijo niti misliti ni.

Volilna reforma. — Odsek za volilno reformo je sklenil, da se stvar odloži, dokler se mej strankami ne doseže kako sporazumljenje in vlada ne predloži volilne predloge. Stvar je s tem odložena za dolgo časa. Odloženi so s tem ob enem vsi tisti predlogi, ki so merili na to, da se vsaj posamične krivice sedanjega volilnega reda odpravijo. Govori se, da so se Poljaki in pa nemški liberalci sporazumeli, da volilna reforma v tej volilni dobi ne pride več na vrsto. Bojé se namreč nasprotstva od grofa Hohenwarta, ki je prišel s svojim volilnim predlogom. Leta 1896. pa Hohenwart več ne kandiduje za državni zbor, je že prestar in je tudi svojo vlogo doigral. Nova volilna doba bode trajala potem do leta 1902 in gospodje bodo že gledali, da bodo volilno reformo le proti koncu rešili. S tem si pridobé 8 let. Seveda 1902. leta se utegne tudi že kaj pripetiti, kar bode naredilo nepotrebno volilno reformo.

Parlamentarna komisija. — Vedno bolj se zblizu jejo konservativci in liberalci v državnem zboru in kmalu bomo lahko govorili le o jedni židovskoliberalnokatoliškokonservativni stranki, ali pa židovskokonservativnokatoliško liberalni stranki, kakor bode komu boljše ugajalo, ako si gospodje sami ne izmislijo kacega primernejšega imena. Te dni se je osnovala parlamentarna komisija, kateri je namen tesneje združiti te koalicijske stranke. V tej komisiji so po trije člani iz levičarskega, Coroninijevega, poljskega in konservativnega kluba. Slovence zastopa v njej grof Hohenwart, o katerem pričakujemo, da bode z vso odločnostjo naglašal slovenske tečaje, posebno sedaj, ko je od Gorenjcev dobil zaupnico, ker je na višjih mestih zagovarjal pravice našega naroda. Želimo, da bi ta komisija nam Slovincem prinesla kaj koristi, upamo pa nikakor ne.

Civilni zakon na Ogerskem. — Predloga o civilnem zakonu na Ogerskem se je že izročila gosposki zbornici, ki jo je izročila pravnemu odseku. V tem odseku imajo večino vladni privrženci. Glasovanje v zbornici bode še pred 10tim dnem maja, tako da zakon še v maji se lahko razglasi, ako bode vsprejet. Škofje ogerski so zbrani v Budimpešti in na vse strani pišejo svojim plemenitim pristašem, da naj pridejo v gosposko zbornico glasovat proti civilnemu zakonu. Vlada pa tudi ne drži križem rok. Njeni privrženci se vozijo od grajščine do grajščine in agitujejo za vlado. Boj se bode prav za prav odločil že zunaj zbornice. V zbornici se baje tudi ne bode nič govorilo, temveč kar glasovalo. Liberalci imajo precej upanja, da zmagajo. Konservativci so pa nekoliko potrti.

Italija. — Italijanska vlada je v zbornici, kakor je bilo tudi pričakovati, dosegla lep vspeh. Predlog opozicijske stranke, da naj se stroški za mornarico znižajo, se je zavrgel z veliko večino. Crispi, ministerski predsednik, je namreč vedel zbornici toli na srce govoriti in risati vsako zmanjšanje mornarice za pogin Italije, da se je večina udala vladnim željam. Nedvomno je zdaj, da bo vlada prodrla tudi z drugimi finančnimi predlogi in da bodo predlogi opozicije, ki gredo na to, da se zboljšajo državne finance s tem, da se vojska pomanjša in se sploh pri državni upravi štedi, — vsi pali in bodo sprejeti finančni predlogi vlade.

Srbija. — Vlada jela je strogo izterjavati davke, katerih je na milijone pustila na dolgu radikalna prejšnja vlada, ne izterjajoča jih. Ta vladni sicer pravični čin bodo gotovo radikali pri prihodnjih volitvah v svoj prid porabili. — Dne 22. t. m. kot spominskem dnevu osvobojenja Srbije je pri slovesnem obedu odgovoril kralj na govor ministerskega predsednika, proslavljajoči dela Miloša Obrenoviča, z napitnico narodu, vojno in zvestim Belgračanom, posebno naglašajoč delovanje Miloša, Mihajla in Milana, katerega spoštuje kot očeta, prvega kralja osvobojene Srbije in zvestega podložnika. Govor so navdušeno pozdravljali, zlasti odstavek, ki se tiče Milana.

Rusija. — Ruski prestolonaslednik veliki knez Nikolaj Aleksandrovič zaročil se je s princezino Alico Hesensko. Carevič je sedaj v 26tem letu, nevesta. hči velikega vojvode Ludovika Ernesta Hesenskega je pa stara 22 let. Ker po hišnem zakonu ruske vladajoče rodbine Romanov morata car in carica biti pravoslavne vere, novozaročenka je pa protestantovka, morala bo ta prestopiti v pravoslavno vero. — Tej zaroki hoče se dati političen pomen, češ, da je to približevanje Nemčije in Rusije, vendar se pa mora smatrati ta zaroka za zgolj rodbinsko prijateljstvo, ki se na ta način sklene, mej dvema vladarskima hišama. Zaroka v Rusiji menda ni vzbudila posebne zadovoljnosti.

Portugalsko. — Kakor znano, pojavlja se na Portugalskem vedno bolj republikanska ideja in se podkopujejo tla kraljestvu. Vlada seveda kolikor moč mori to idejo, toda mišljenje narodno predružačiti ni lahko. Te dni vršile so se volitve v poslansko zbornico. Vlada si je pač pridobila veliko večino, na kar ni mislila, a vedeti se mora, da je delala z

vsemi silami in ovirala svobodno volitev. Nasprotni stranki je prepovedala vse, kar bi jim služilo v agitacijo. Na ta način seveda si je pridobila vlada večino, toda reči se mora prav odkrito, da taka večina, ki ne predstavlja mišljenja in volje večine naroda, ne more dolgo se obdržati.

Obrtnija.

Kranjski odposlanci pri obrtni enketi na Dunaji.

(Dalje.)

Poslanec Richter: Vi sami sebi nekako nasprotujete. Rekli ste, da se nikdo ne bode silil v mali obrt, ako se ga ni učil, potem pa navajate, da so trgovski pomočniki in hlapci nakrat mojstri postali.

Kunc: To se je zgodilo vzlic dokazu zmožnosti, kaj je pa nam pač potem koristil.

Richter: Potem se pa dokaz zmožnosti ni izvajal.

Kunc: Izvajal se je pač, ali se je tako tolmačil, da je le nam v škodo. Poprej so deželne vlade in trgovske zbornice odločevale, da konfekcionarji nimajo pravice jemati mere. Tako je bilo povsod do razsodbe upravnega sodišča.

Poslanec Lueger: Tega pa pač ni kriv dokaz zmožnosti.

Poročevalec dr. Ebenhoch: Jaz sem gospoda izvedenca tako razumel, da on sedanjega dokaza zmožnosti ne zmatra za dobrega, ter prav za prav ni noben dokaz zmožnosti in se napak izvaja.

Kunc: Ne, temveč le zaradi tega, ker le malega tlači, večjega pa ne.

Richter: Se li v Ljubljani pogosto ustanovljajo velika podjetja za izdelovanje rokodelskih izdelkov.

Kunc: Navadno izdelano konfekcijsko blago prihaja od zunaj in naš ves denar tudi žal gre na tuje. Mi nimamo velike produkcije.

Izvedenec Schlegel po nalogu svoje zadruga moram izjaviti, da naj se ravno tako od tovarnarja zahteva na dokaz zmožnosti, kakor od malega obrtnika.

Izvedenec Šturm: Da se nikomur ne zgodi kaka krivica, naj se v izpraševalno komisijo, zlasti za pomočniške izpite pokličejo tudi delavci.

Izvedenec Supančič: Dokaz zmožnosti za rokodelski obrt naj se raztegne tudi an tovarniška podjetja, ker drugače ničesa ne koristi. Zakaj naj bi se z dvojno mero merilo.

4. vprašanje. a) Si li naj tudi za trgovske obrte tudi zahteva dokaz zmožnosti?

b) V čem naj obstoji ta dokaz?

Izvedenec Regali: Jaz temu vprašanju pritrjujem, kajti tudi trgovcu je treba znanja in dokazati mora, da je zmožen voditi svojo trgovino.

Drugi izvedenec se k temu vprašanju ni oglasil.

5. vprašanje. a) Naj bodi li gostilničarski in točarski obrt navezan na dokaz zmožnosti?

b) V čem naj bode ta dokaz in za katere kraje naj se vpelje?

Izvedenec Lenček: Vprašanje je potrditi. Dokaz zmožnosti naj obstoji s tem, da se je dotičnik tri leta učil in bil tri leta pomočnik. Zahteva naj se pa dokaz zmožnosti le v krajih, ki imajo nad 5000 prebivalcev.

Izvedenec Kunc: Takoj bi se dokaz zmožnosti ne dal vpeljati, ker se vsaj na kmetih nikdo tega obrta ne uči. V prehodnem času naj bi oblastvo, ki daje koncesijo — katero torej more zabraniti, da jih ne bode preveč, kar je naposled v nasprotju rokodelstvu v interesu občinstva — oziralo na tiste, ki so se izučili, potem še le na druge prosilce. Polagoma bi pa prišli do dokaza zmožnosti, ako se že želi.

Izvedenec Supančič: Jaz mislim, da bi tukaj bilo najbolje omejeno število.

6. vprašanje. Naj li oblastvo že pri dopuščenji dostopa k obrtu vpraša dotično zadrugo in naj bodi li navezano na njeno mnenje?

Izvedenec Tuma: Meni je moja zadruga naročila, da naj odgovorim na to vprašanje, da se mora zadruga vprašati že pri nastopu kakšnega obrta. Dogajajo se slučajji, da pošlje oblastvo kakeršnokoli spričevalo načelniku zadruga, da ga kolekuje, kar je po tem in tem paragrafu določeno, da ga občina mora prekolekovati. Tudi meni se je dalo tako spričevalo, v katerem je stalo: „N. N. je toliko in toliko let pri meni delal“. Ker jaz dotičnega gospoda poznam že 16 let in imena družega še nisem nikdar slišal, mislil sem si, ta pač ne more biti, da bi bil delal pri njem, pa bi jaz ne bil ničesa slišal o tem, ker sem bil vendar vsak dan tamkaj. Rekel sem dotičniku, da drugi dan pošljem spričevalo obrtnemu komisarju. Šel sem k policiji, da so pogledali, kje je dotičnik delal, ali ga niso našli. Šel sem k komisarju in vprašal, kdo je dotičniku naredil spričevalo. Tam sem izvedel, da dotičnik ni nikjer delal, bil je na Gradu zaprt in se je priučil obrtu. (Veselost). Če se proti zadrugam tako postopa, tedaj mi nismo prav nič. Zadruga ima sitnosti, trud in dolžnosti, pravice pa nobene. Vložil sem vlogo na visoko vlado, da pri tolikih pritožbah, ki smo jih že imeli, ni še nazaj prišla nobena odločitev. Komisar, katerega sem v tej stvari poprašal, mi je odgovoril: „Tega nismo dolžni storiti!“ Naj se stvar ogleda, kakor koli, mi smo le za žogo, katera se meče tje in sem. Če se hoče kaj pomagati, dati se mora zadrugi kaj pravice v vsakem oziru. Spominjam se še, ko sem na Dunaji delal 12 let, da so tukaj že tedaj bile zadruga, katere so se pa bolj podpirale. Bila je navada, da je pomočnik moral na leto plačevati 3 gld. 20 kr. in dokler ni vplačal, ni dobil spričavala. V tem oziru bi prosil, da bi se dala kaka pravica zadrugam, če že obstoje in morajo biti podpora državi. Pokazalo se je tudi, da je kdo prišel s kmetov in pokazal spričevalo podpisano od mojstra, v resnici je je pa spisal in podpisal kak pomagač.

Poslanec Richter: Vi se torej niste jasno izrekli. Mislite li, da bodi oblastvo navezano na mnenje zadruga?